

Osnovna škola: Klinča Sela

Nastavni predmet: Katolički vjeronauk

Učitelj: Josip Kunac, *prof.*

Razredni odjel: 7.

Redni br. pripreme: 66.

Tema: VII. EKUMENIZAM

Podtema: 6. Pravoslavni kršćani

Odgojno-obrazovni ishodi učenja:

- Učenik izražava stav kako je svaki čovjek jedinstveno i neponovljivo biće kroz konkretne geste poštovanje i uvažavanja drugih u svojoj sredini (OŠ KV A.7.1.)
- Učenik istražuje pozitivne utjecaje vjere u izgradnji vlastite osobnosti (OŠ KV A.7.1.)
- Učenik opisuje posebnosti Pravoslavne crkve (OŠ KV D.7.1.)
- Učenik obrazlaže važnost i potrebu odnosa poštovanja i uvažavanja drugih kršćanskih vjeroispovijesti i njihovih pripadnika (OŠ KV D.7.1.)
- Učenik izražava i zastupa stav poštovanja prema pripadnicima drugih kršćanskih crkava (OŠ KV D.7.1.)
- Učenik kroz arhitekturu i unutrašnje uređenje kršćanskih crkava prepoznaje sličnosti i razlike između kršćanskih crkava (OŠ KV D.7.2.)
- Učenik prepoznaje posebnost i značenje ikone kao poseban vid likovne umjetnosti i vjerničkoga izražaja (OŠ KV D.7.2.)

TIJEK NASTAVNOG SATA

UVODNI DIO

Učenici će pogledati video-zapis o tome kako se pravoslavni vjernici križaju. Izvor: Ugrin V. Popovic; YouTube

<https://www.youtube.com/embed/OzVqsDWKeb0?start=0&end=126>

Molitva: (Učenici se križaju i mole zajedno s vjeroučiteljem)

Znak križa na pravoslavni način (tri skupljena prsta, pripaziti na ramena → obratno od katolika!)

**U ime Oca, i Sina i Svetoga Duha (desno rame!). Amin.
(lijevo rame!)**

Oče naš koji si na nebesima,
da se sveti ime Tvoje,
da dođe carstvo Tvoje,
da bude volja Tvoja i na zemlji kao na nebu;
hleb naš nasušni daj nam danas;
i oprosti nam dugove naše
kao što i mi opraštamo dužnicima svojim;

i ne uvedi nas u iskušenje,
no izbavi nas od zloga.
Jer je Tvoje Carstvo i Sila i Slava
sada i uvek i u vekove vekova. Amin.

Znak križa na pravoslavni način (tri skupljena prsta, pripaziti na ramena → obratno od katolika!)

U ime Oca, i Sina i Svetoga Duha (desno rame!). **Amin.** (lijevo rame!)

Zanimljivost:

U prvim stoljećima kršćanstva, kršćani su željeli svoju vjeru i pripadnost Isusu Kristu pokazati i na taj način da su na svome tijelu činili rukom znak križa. Običaj križanja jednim prstom vuče svoje korijene iz ranokršćanskoga vremena iz 2. stoljeća. U početku su se kršćani križali samo s jednim prstom (kažiprstom ili palcem) na način da bi napravili mali znak križa na čelu. Kasnije su činili znak križa jednim prstom, ali preko cijelog lica; preko čela, očiju, usta, nosa. Sedam stoljeća su se kršćani križali samo s jednim prstom. Mnogi vide u načinu križanja jednim prstom simboliku ispovijedanja vjere u jednoga Boga.

Od 8. stoljeća počinju se kršćani križati s dva prsta – kažiprstom i srednjakom. A znak križa su pravili na čelu i prsima. Time su htjeli naglasiti svoju vjeru u dvije naravi Isusa Krista: božansku i ljudsku. Takav način križanja pojavljuje se kao protest krivovjerju koje je Isusa gledalo samo kao Boga i nije mu htjelo priznati da je bio i pravi čovjek. Ovakav način križanja raširio se prije svega među Grcima, a kasnije i među Rusima.

Istovremeno se razvija i način križanja sa tri prsta. Od 13. st. SVI kršćani (i današnji pravoslavci i današnji katolici) križali su se sa TRI PRSTA. TRI spojena prsta predstavljaju jednog Boga u tri osobe. Preostala DVA prsta pokazuju da Isus Krist ima dvije naravi – da je bio pravi Bog i pravi čovjek. S tako namještenom rukom ide se od čela prema prsima i SA DESNOG RAMENA NA LIJEVO (upravo onako kako se danas križaju pravoslavni kršćani i katolici istočnog obreda – grkokatolici). To znači da je spasenje trojedinoga Boga (3 prsta) došlo po Isusu Kristu (2 prsta) s neba (čelo) na zemlju (prsa) i to sa istoka, iz Jeruzalema (desno rame) na zapad, do Rima (lijevo rame). Tako je bilo prvih tisuću godina.

Negdje u 13. stoljeću, pod utjecajem određenih naglasaka u teologiji, ali i silnih tragedija u svakodnevnom životu (razne bolesti, ratovi i sl.) počela se jako na zapadu (u Katoličkoj Crkvi) naglašavati Isusova muka i smrt. Raspela poprimaju patnički karakter pa se to očituje i u načinu križanja koje se počinje razlikovati od dotadašnjeg zajedničkog svim kršćanima. Zapadni kršćani (katolici) počinju se križati sa svih PET ispruženih prstiju jer 5 prstiju simbolizira 5 Isusovih rana na križu. Smjer križanja se mijenja pa ruka ide od čela do prsa i OD LIJEVOG RAMENA KA DESNOM čime se želi izraziti prednost Rima (lijevo rame-zapad) nad Jeruzalemom (desno rame-istok) koji je tada izgubio na važnosti jer je bio pod vlašću muslimana.

Ovaj prikaz nikoga ne bi smio sablazniti niti nekome "srušiti" njegovu katoličku vjeru. Dobro je znati da su neke stvari ljudsko djelo i da se mijenjaju u skladu s povijesnim okolnostima te da im ne treba pridavati toliku presudnu važnost kako to neki čine (najčešće u dobroj namjeri). Izrazi vjere, oblici pobožnosti, razni obredi djelo su kršćana raznih razdoblja, pokušaji da se na vanjski način izrazi vjera. Oni ne bi, kao takvi, niti smjeli biti smatrani nepromjenjivima i konačnima. Ako bismo tako činili, skrenuli bismo pažnju s onog bitnog, a to je VJERA, na ono ipak manje bitno, a to je VANJSKI IZRAZ TE VJERE. Dakle, bez obzira kako se križali, najvažnije je ono što vjerujemo – u Oca koji je Sina (Bogočovjeka) poslao s neba na zemlju da snagom Svetog Duha spasi čovjeka i vrati mu besmrtnost svojom mukom smrću i uskrnućem i da to spasenje obuhvati cijeli svijet – od istoka do zapada i obrnuto.

Izvor: <https://duhovnost.net/zasto-i-kako-se-krizamo/>

▪ **Motivacija:**

Učenici će pogledati jednogminutni video-zapis „Pravoslavni Badnjak“; Autor: Varaždinske vijesti; Izvor: YouTube

<https://youtu.be/xcgPfWa1ibc?t=8>

- Dakle, o kojoj Crkvi se radi u video-zapisu?
- Znete li možda koji je blagdan u pitanju?

SREDIŠNJI DIO

- **Tekst:** „Rane raskola“, udžbenik, str. 118-119.

Razgovor:

- U čemu su se razlikovali kršćanski istok i zapad?
- Od koje godine i u čemu se produbljuju razlike istoka i zapada?
- Kada se dogodio konačni raskol?
- Zašto trebamo težiti jedinstvu katolika i pravoslavne braće?

- **Prezentacija:**

Učenici će se putem predavanja („Pravoslavni kršćani“ pod ikonom fotoaparata, digitalni udžbenik, str. 118), upoznati s temeljnim stvarima u pravoslavlju. Ili ovdje:

<https://sebedarje.com/wp-content/uploads/2025/12/66a.-pravoslavni-krscani.pptx>

- **Bilježnica:**

Dok prepisuju, učenici mogu slušati duhovne pravoslavne pjesme „Православне песме за сваки дан, сваку прилику“; Autor: Центар Св.Андреј Првозвани; Izvor: YouTube

<https://youtu.be/1VXwAixT1Oc>

Naslov: Pravoslavni kršćani

Razlike u odnosu na katolike:

- vjeruju da Duh Sveti izlazi samo od Oca
- ne prihvataju nauk o Marijinom bezgrešnom začeću i Marijinom uznesenju
- ne priznaju papu na čelu Crkve
- ne priznaju koncile nakon raskola
- imaju bizantski obred
- nemaju celibat za svećenike
- služe se u misi kvasnim kruhom
- ne časte kipove

Zajedničko:

- isti Bog Otac
- vjera u Isusa Krista
- štovanje Marije
- Biblija
- 7 sakramenata
- zajednički sveci prije raskola
- zajednički koncili prije raskola

Pojmovi:

episkop, vladika – biskup

Eparhija – biskupija

Paroh – župnik

Parohija – župa

Monah – redovnik

Ikona – svetačka slika

- **Zadatak:**
Učenici će u bilježnicama u dijelu kojeg su prepisali: „**Razlike u odnosu na katolike**“, pored svake natuknice označiti minusom razlike koje drži nebitnima i plusom razlike koje su im nepremostive.

Rasprava.

- **Zadatak:**
Učenici će (ako ima vremena) riješiti zadatak pod ikonom smješka, digitalni udžbenik, str. 118.

https://udzbenici.ks.hr/media/os7_pravoslavni-krscani/

Kod:

Predstavljanje rezultata.

- **Zadatak:**

Učenici će (ako ima vremena) riješiti zadatak pod ikonom smješka, digitalni udžbenik, str. 119.

https://udzbenici.ks.hr/media/os7_nadi-par/

Kod:

Predstavljanje rezultata.

ZAVRŠNI DIO

- **Aktualizacija:**

Učenici će pogledati video-zapis „Zašto smo 1000 godina posvađani? ▶ Pravoslavci“; Autor: LaudatoTV; Izvor: YouTube

<https://youtu.be/OGpFtmwcXao>

- **Domaća zadaća:**

- Učenici će riješiti prethodne digitalne zadatke ako nisu stigli!
- Učenici koji žele će dodatno istražiti na internetu o pravoslavlju, arhitekturi pravoslavnih bogomolja i sl.

- **Samovrednovanje:**

Učenici na kraju napisanog u bilježnici crtaju s obzirom na usvojenost/ razumijevanje gradiva:

- **Molitveni završetak:**

Anđele, čuvaru mili...